

Ökat våld vid försämrad ekonomi

Det hårdnar för sydafrikanen. Matpriserna och bensinen går upp, elen ransoneras och stiger kraftigt i pris, räntorna höjs och allt fler blir svartlistade av kreditinstituten. Samtidigt växer högen med tidningsklipp om rasistiska handlingar på mitt skrivbord.

— **VISST FINNS DET ETT SAMBAND** generellt sätt mellan den ekonomiska situationen och spänningar mellan olika grupper, speciellt i ett så ojämnt samhälle som Sydafrika, säger Hannah Botsis, politisk forskare på South African Institute of Race Relations.

Hon får medhåll av Sozonte Majodina, vice ordförande på Human Rights Commission:

– Jag tror att många är besvikna, de anser inte att regeringen lever upp till sina löften, och klagomålen kommer från båda håll. Läggs det sedan ytterligare ekonomiska ansträngningar på folk ökar spänningarna, säger hon.

Jag läser några av klippen. Det om den rasistiska videon som producerades av vita elever vid Free State University där några anställda svarta kvinnor bland annat tvingades äta kött som eleverna urinerat på. Det om en farmarbetare vars irriterade arbetsgivare binder fast honom vid en tjur som skenar iväg med arbetaren hängande efter. Klippet om hur journalistklubben för svarta journalister vägrar vita journalister att delta vid möten. Det om den 18-åriga pojken som mördar en familj bara för att de är svarta. Det om den svarta kvinnan som blir slagen av en vit kvinna efter det att den vita kvinnan backat in i den svarta kvinnans bil.

OCH ALLA KLIPP OM ATTACKERNA mot utlänningar i provinsen Gauteng, som i skrivande stund lämnat 22 döda och tusentals utsatta för grovt våld, bestulna på sina tillhörigheter och utdrivna ur sina hem. Kanske inte rasism i ett sydafrikanskt perspektiv, men extrem fientlighet mot utlänningar och flyktingar.

– Spänningarna mellan olika grupper har ökat de senaste tre, fyra åren, men många fall har också uppmärksammats mycket eftersom media gärna rapporterat om det som väckt sensation, säger Sozonte Majodina.

Hannah Botsis anser att det är bra att media rapporterar för då sätts den offentliga debatten igång.

– Vi behöver en offentlig debatt där vi också bjuder in extrema grupper för att kunna minska rasismen, säger hon.

Med extrema grupper menar Hannah Botsis till exempel det politiska partiet Freedom Front Plus. Det stödjer den vita minoritetens sak och de krafter vid universitetet som menar att man inte ska ha blandat boende utan istället separera svarta och vita. Något som universitetet frångick för några år sedan.

När det gäller ekonomi kanske klippet med den vita kvinnan som slog den svarta kan illustrera frustration, missnöje och avundsjuka. Den svarta kvinnan körde en flott BMW.

– Vi befinner oss i en situation där de som förr uteslöt majoriteten och tjänade på politiken nu lägger skulden på majoriteten och regeringen för det ekonomiska ansträngda läget, säger Sozonte Majodina.

Nästan 6,5 miljoner sydafrikaner är nu svartlistade av kreditinstituten. I mitten av april höjde riksbanken reporäntan i ett försök att minska inflationen, som ligger på dryga nio procent totalt, men för mat på över 13 procent. Och statliga elbolaget Eskom har ansökt om en höjning av elpriset på 53 procent istället för den planerade 14-procentiga höjningen. Dessutom har bensinpriset ökat flera gånger under året.

– Egentligen handlar ekonomi mer om klass, men det blir än rasfråga här, säger Hannah Botsis.

KANSKE ÄR DET SVÅRARE att hantera ekonomisk ojämlikhet och sätta det i relation till klass i ett samhälle där kategorisering i färg fortfarande är viktig. Dessutom är klass också oftast lika med färg här, vilket gör att klassfrågan behandlas som en färgfråga.

Sedan 1994 har visserligen välståndet bland de svarta ökat: de äger i dag tio procent av alla privata företag, mot noll procent före 1994 och svarta är anställda på 15 procent av de jobb som kräver högre utbildning. Men samtidigt anses runt 60 procent av den svarta befolkningen som fattig, medan siffran för vita är en (1) procent.

Trots detta känner sig många vita hotade av den ekonomiska recessionen. Många pratar om att flytta utomlands innan det är för sent och om att det är svårt att få bra jobb för att man är vit och att det inte lär bli lättare om ekonomin fortsätter neråt.

HANNAH BOTSIS TROR att om den offentliga debatten fortsätter kommer rasismen så sakteliga att bli mindre, oberoende av ekonomisk ojämlikhet. Men inget land i världen är helt fritt från spänningar mellan etniska grupper och det kommer inte Sydafrika heller att bli, menar hon.

– Det handlar om att skapa en miljö där vi har tolerans mellan grupperna, ett hälsosamt klimat för alla. Och det handlar om tid och utbildning och om att dagens ungdomar växer upp under normala förhållanden.

För Sozonte Majodina är det viktigt att försöka förstå och uppskatta den andres perspektiv. Det gjordes aldrig 1994, även om försoningsprocessen då sattes igång, menar hon.

– Vi måste bearbeta de vitas rädsla och de svartas ilska, säger hon.

MARI DAHL ADOLFSSON